

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS MERAS

POTVARKIS

DĖL MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS KOORDINUOTO INSTITUCIJŲ ATSAKO Į SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2023 m. birželio 26 d. Nr. MV-251

Marijampolė

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 25 straipsnio 4 dalies 4 punktu, Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 4 straipsnio 4 dalimi:

1. Tvirtinu Marijampolės savivaldybės koordinuoto institucijų atsako į smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašą (pridedama).

2. N u r o d a u , kad šis potvarkis per vieną mėnesį nuo paskelbimo (įteikimo) dienos gali būti skundžiamas pasirinktinai Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriui (adresu: Laisvės al. 36, LT-44240 Kaunas) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka arba Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams (adresu: A. Mickevičiaus g. 8A, LT-44312 Kaunas) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės meras

Povilas Isoda

Raimonda Knygauskaitė-Dvylienė

Potvarkį paskelbti: Interneto svetainėje ☒; TAR ☐

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS KOORDINUOTO INSTITUCIJŲ ATSAKO Į SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Marijampolės savivaldybės (toliau – Savivaldybė) koordinuoto institucijų atsako į smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) paskirtis – nustatyti Savivaldybėje veikiančių institucijų, organizacijų, įstaigų veiksmų sekos ir tarpinstitucinio koordinavimo nuostatas, užtikrinti smurtą artimoje aplinkoje patyrusio ir/ar patiriančio asmens, saugumą.

2. Apraše vartojamos sąvokos:

2.1. **Smurtas** – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą.

2.2. **Artima aplinka** – aplinka, kurią sudaro asmenys, siejami arba praityje sieti santuokiniais, partnerystės, svainystės, giminystės ar kitais artimais ryšiais, taip pat asmenys, kartu gyvenantys ir tvarkantys bendrą ūkį.

2.3. **Smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo** – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas artimoje aplinkoje, taip pat vaikas, tapęs smurto artimoje aplinkoje liudininku, ir (ar) vaikas, gyvenantis artimoje aplinkoje, kurioje buvo smurtauta (toliau – smurtą patyręs asmuo).

2.4. **Smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantis asmuo** – asmuo, keliantis pagristą įtarimą, kad gali panaudoti smurtą artimoje aplinkoje.

2.5. **Algoritmas** – Savivaldybėje veikiančių institucijų/organizacijų/įstaigų veiksmų sekos procesas, kurio metu suderinami institucijų/organizacijų/įstaigų prevencijos ir intervencijos veiksmai, siekiant smurtą patyrusio asmens saugumo.

3. Kitos Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme (toliau – Įstatymas).

II SKYRIUS KOORDINUOTO INSTITUCIJŲ ATSAKO Į SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PASKIRTIS

4. Įgalinti sistemingą ir nuoseklų įvairių institucijų/organizacijų/įstaigų darbo koordinavimą siekiant bendro tikslo – smurtą patyrusių asmenų saugumo.

5. Užtikrinti ir palengvinti prieigą prie pagalbos ir paslaugų smurtą patyrusiems asmenims.

6. Suderinti prevencijos ir intervencijos veiksmus.

III SKYRIUS

PAGRINDINIAI KOORDINUOTO INSTITUCIJŲ ATSAKO Į SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE SAVIVALDYBĖJE PRINCIPAI

7. Į smurtą patyrusį asmenį orientuotas požiūris: Algoritme dalyvaujantys paslaugų teikėjai pirmenybę teikia smurtą patyrusio asmens teisėms ir poreikiams.

8. Konfidencialumas – Algoritme dalyvaujančios institucijos, organizacijos, įstaigos vadovaujasi konfidencialumo principu.

9. Partnerystė – dalyvavimas Algoritme reiškia bendradarbiavimą ir susijusių institucijų, organizacijų, įstaigų veiksmų derinimą ir bendro tikslo siekimą.

10. Dalyvavimu pagrįstas valdymas – Algoritme numatytos intervencijos ir nukreipimo taisyklės bei prevencijos veiksmų planavimas, įgyvendinimas, stebėseną ir vertinimas, turėtų būti rengiami bendradarbiaujant visoms Algoritme dalyvaujančioms institucijoms, organizacijoms, įstaigoms, įskaitant smurtą patyrusius asmenis (jei taikytina).

11. Atskaitomybė – visos algoritme dalyvaujančios institucijos, organizacijos, įstaigos turi užtikrinti darbuotojų atskaitomybę, kad būtų laikomasi sutartų taisyklių ir pagrindinių darbo principų.

12. Tvarumas – nuoseklus Algoritmo susitarimų laikymasis nepaisant politinių pokyčių ar personalo kaitos, motyvacijos stokos.

IV SKYRIUS

ALGORITMO DALYVIAI

13. Algoritmo dalyviai skirstomi į pagrindinius ir gretutinius.

14. Pagrindiniai Algoritmo dalyviai:

14.1. policija - pagrindinė institucija atsakinga už smurto artimoje aplinkoje užkardymą, už smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonių taikymą;

14.2. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Marijampolės apskrities vaiko teisių apsaugos skyriaus (toliau – VVTAIT teritorinis skyrius) pagrindinė institucija, ginanti vaiko teises smurto artimoje aplinkoje atvejais;

14.3. Specializuotos kompleksinės pagalbos centras (toliau - SKPC) – pagrindinė pagalbos smurtą patyrusiam asmeniui koordinavimo institucija, kai dirbama su vaikų neturinčiomis šeimomis. Kai dirbama su vaikų turinčiomis šeimomis – pagrindinė institucija, atstovaujanti suaugusiojo nukentėjusio asmens interesams.

14.4. Marijampolės socialinės pagalbos centras - pagrindinė pagalbos smurtą patyrusiam asmeniui koordinavimo institucija, atliekanti atvejo vadybos funkciją.

14.5. Sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios įstaigos (bendruomenės slaugytojai, slaugytojų padėjėjai, šeimos gydytojai, odontologai, psichikos sveikatos specialistai).

15. Gretutiniai algoritmo dalyviai:

15.1. Savivaldybės administracija;

15.2. Švietimo įstaigos;

15.3. Socialines paslaugas teikiančios įstaigos;

15.4. Probacijos tarnyba;

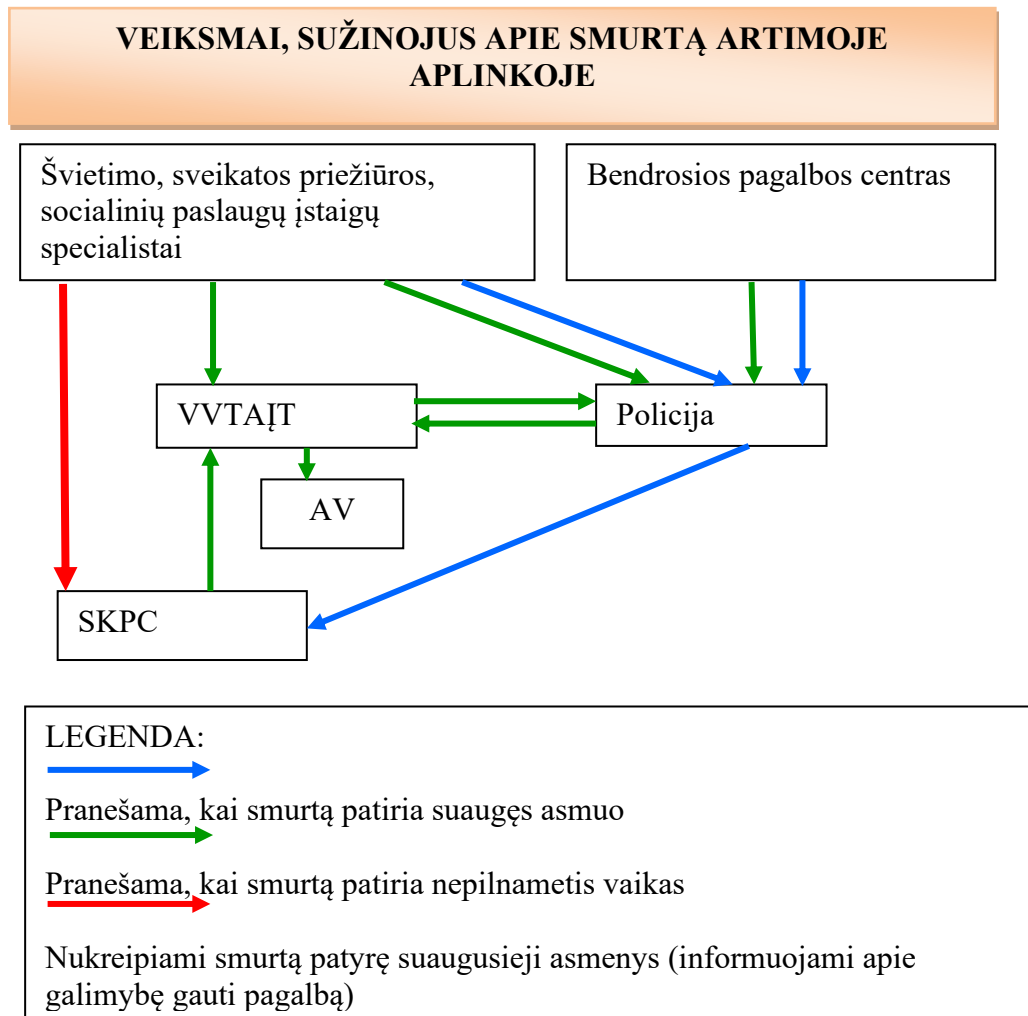
15.5. Kitos įstaigos (pavyzdžiui, Marijampolės savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, seniūnijų darbuotojai, vaikų dienos centrų darbuotojai, kt.).

16. Detalus pagrindinių ir gretutinių algoritmo dalyvių funkcijų aprašymas pateikiamas 1 priede.

V SKYRIUS

ALGORITMO DALYVIŲ VEIKSMAI SUŽINOJUS APIE SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE

17. Veiksmai sužinojus apie smurtą artimoje aplinkoje pateikiami 1 paveikslėlyje.

1 pav. Veiksmai, sužinojus apie smurtą artimoje aplinkoje

18. Reaguodami į smurto artimoje aplinkoje atvejį, kai nukentėjo arba įtariama, kad galėjo nukentėti asmuo su negalia, Algoritmo dalyviai visada siekia bendrauti tiesiogiai su nukentėjusiu asmeniu, net jei asmens veiksnumas yra teismo sprendimu apribotas, o šalia yra atstovas (pavyzdžiui, vienas iš tėvų, globėja(s) ir pan.). Atstovo pareiga yra padėti asmeniui, kurio veiksnumas apribotas, suprasti vykstantį procesą ir būti išgirstu, o ne atlikti veiksmus ar priimti sprendimus už asmenį su negalia. Įtarus, kad atstovas galimai smurtauja, būtina kalbėtis su nukentėjusiu asmeniu nedalyvaujant atstovui.

19. Iškilus sunkumams susikalbėti tiesiogiai su nukentėjusiu asmeniu dėl asmens individualių poreikių – pagal situaciją pasitelkiami kiti specialistai: gestų kalbos vertėjai, lengvai suprantamos kalbos vertėjai (specialistai nuolat dirbantys su asmenimis, turinčiais intelekto negalią), psichikos sveikatos specialistai (teikiantys pagalbą asmenims su psichosocialine negalia ar išgyvenantiems psichikos sveikatos krizes).

20. Galimai vykstantį ar įvykusi smurtą artimoje aplinkoje gali pastebėti arba apie jį sužinoti įvairiose institucijose dirbantys specialistai, vadovaudamiesi Gairėmis ir kontroliniais klausimais smurto tikimybei įvertinti (2 priedas), Kontroline smurtinių veiksmų atpažinimo lentele (3 priedas) bei smurto artimoje aplinkoje požymiais (reaguojama į požymių visumą):

20.1. elgesio (gėdijasi sužalojimų ir juos slepia; pateikia sužalojimų neatitinkančius jų paaiškinimus; dažnai apsilanko priėmimo skyriuje ne darbo valandomis; už save leidžia kalbėti partneriui, partnerei, šeimos nariui, besirūpinančiam asmeniui; partnerio, partnerės, šeimos nario, besirūpinančio asmens akivaizdoje atrodo sunerimusi (-ės), gūžiasi; nesivadovauja patarimais ir paskirtu gydymu; nuolankus elgesys; ribotas socialinis gyvenimas);

20.2. fiziniais (Nepaaiškinamos kraujosruvos ir sužalojimai; nepageidaujamas nėštumas, persileidimai, sutrikęs menstruacijų ciklas; seksualinio užpuolimo požymiai; įkandimai, nudegimai; lėtiniai galvos, sąnarių, nugaros, dubens skausmai; skrandžio skausmai, opos; lytinių keliu perduodamos ligos ar kitos ginekologinės problemos);

20.3. psichologiniais (emocinis išsekimas, nerimas, depresija ar kiti psichikos sveikatos sunkumai; miego ir valgymo sutrikimai; potrauminio streso sutrikimai; piktnaudžiavimas psichoaktyviomis medžiagomis (alkoholiu, raminamaisiais, kt.); žema savivertė; savęs žalojimas, mėginimas nusižudyti).

21. Moterys su negalia patiria žymiai didesnę smurto artimoje aplinkoje riziką nei moterys be negalios, tačiau į institucijų akiratį patenka rečiau ir negauna reikalingos pagalbos. Todėl visi Algoritmo dalyviai, net ir nepastebėję smurto požymių, turi teirautis moterų su negalia apie grėsmes jos saugumui ir (arba) galimai patiriamą smurtą artimoje aplinkoje, jei yra pastebėti šie padidintos rizikos veiksniai:

21.1. apribotas savarankiškumas (pavyzdžiui, reikalinga nuolatinė arba dalinė pagalba buityje, judant, vartojant vaistus, komunikuojant, pan.);

21.2. izoliacija (pavyzdžiui, moteris nesimoko ir nedarbo, visai nedalyvauja ar vangiai dalyvauja bendruomenės gyvenime).

22. Algoritme dalyvaujančios institucijos vadovaujasi LR asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu bei kitais LR teisės aktais, todėl asmens duomenis gali atskleisti ir perduoti tik tiems subjektams, kurie įstatymų numatyta tvarka turi teisę juos gauti.

23. Siekdamas atlikti smurto artimoje aplinkoje atvejų tyrimą, užtikrinti smurtą patyrusių asmenų saugumą ir jiems suteikti veiksmingą koordinuotą pagalbą, institucijos/organizacijos/įstaigos turi dalintis konfidencialia informacija (4 priedas).

VI SKYRIUS

SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE PREVENCIJOS KOMISIJA

24. Smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisijos (toliau – Komisija) tikslas – nagrinėti išryškėjusias spragas, kurios trukdo užtikrinti smurtą patyrusių asmenų saugumą, ir ieškoti veiksmingų sprendimų. Komisija užtikrina smurto artimoje aplinkoje prevencijos veiksmingumą koordinuojant Algoritme dalyvaujančių įstaigų, organizacijų, institucijų veiksmus ir vykdant numatytą priemonių įgyvendinimo stebėseną.

25. Siekiant užtikrinti Komisijos veiklos viešumą ir sudaryti visuomenei galimybę susipažinti su Komisijos veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, Komisijos veiklos nuostatai, institucinė ir personalinė Komisijos sudėtys (nurodoma pareigos, vardas, pavardė), skelbiami savivaldybės administracijos interneto svetainėje ir Teisės aktų registre. Savivaldybės interneto svetainėje skelbiama tik aktuali personalinė Komisijos sudėtis (nurodoma pareigos, vardas, pavardė).

26. Komisijoje sudėtis, Komisijos funkcijos ir teisės, darbo organizavimas, nustatomi Savivaldybės mero potvarkiu.

VII SKYRIUS
KOORDINUOTO INSTITUCIJŲ ATSAKO Į SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE
STEBĖSENA

27. Koordinuotos ir kompleksiškos prevencijos priemonės vykdomos siekiant pašalinti pagrindinius smurtą artimoje aplinkoje skatinančius, palaikančius, jo latentškumą lemiančius veiksnius.

28. Visos organizacijos/įstaigos/institucijos, dalyvaujančios įgyvendinant Algoritmą, praneša Savivaldybės administracijai apie numatytas ir vykdomas prevencijos priemones. Savivaldybės administracija šią informaciją susistemina ir viešina. Savivaldybės administracija savo interneto svetainėje skelbia sąrašą įstaigų, teikiančių socialinės paslaugas ir pagalbą smurtą patyrusiems asmenims.

ALGORITMO DALYVIAI IR JŲ FUNKCIJOS

Pagrindiniai Algoritmo dalyviai ir jų funkcijos	
Policija	1. Reaguoja į iškvietimą dėl smurto artimoje aplinkoje. 2. Perduoda informaciją apie smurto artimoje aplinkoje atvejį VVTAIT (kai nukentėję vaikai), SKPC, įskaitant ir informaciją apie pastebėtus individualios pagalbos poreikius. 3. Atvejais, kai iškeldinus smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantį asmenį, nukentėjęs asmuo su negalia liktų be būtinosios pagalbos, informuoja šio asmens giminaitį ar kitą artimą asmenį, galintį suteikti pagalbą, o jei jų nėra – socialinių paslaugų įstaigą ir (ar) asmens sveikatos priežiūros įstaigą. 4. Atlieka ikiteisminį tyrimą. 5. Informuoja smurtą patyrusį asmenį apie smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančiam asmeniui paskirtas kardomąsias priemones. 6. Kontroliuoja, ar smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantis asmuo laikosi kardomųjų priemonių, o jei nesilaiko – informuoja prokurorą. 7. Sprendžia dėl apsaugos nuo smurto orderio skyrimo ir kontroliuoja, kaip laikomasi apsaugos nuo smurto orderio įpareigojimų. 8. Keičiasi informacija su kitomis institucijomis ir, esant poreikiui, dalyvauja tarpinstituciniuose susitikimuose. 9. Vykdo smurto artimoje aplinkoj prevenciją bendruomenėje. 10. Dalyvauja smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisijos veikloje
Valstybinės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos skyrius (VVTAIT)	1. Gauna informaciją iš kitų algoritmo dalyvių apie galimai patirtą smurtą artimoje aplinkoje, kai nukentėjo ir vaikai. 2. Informuoja policiją apie atvejį, jei nepilnametis galimai nukentėjo nuo smurto. 3. Vertina vaiko situaciją, imasi atitinkamų veiksmų užtikrinti vaiko saugumą: galimybę likti kartu su kitu nukentėjusiu asmeniu, informuoja apie krizių centro paslaugas, pasirūpina saugios aplinkos vaikui užtikrinimu, t. y. apgyvendina vaiką institucijoje kartu su nukentėjusiuoju atstovu pagal įstatymą, pas giminystės ar emociniais ryšiais susijusius asmenis vieną ar kartu su nukentėjusiuoju atstovu pagal įstatymą, budintį globotoją (atskirai nuo įstatyminių atstovų), nesant alternatyvų – institucijoje. 4. Esant poreikiui inicijuoja skubios psichologinės pagalbos suteikimu vaikui. 5. Perduoda informaciją atvejo vadybos funkcijas atliekančiai institucijai. 6. Keičiasi informacija su kitomis institucijomis, inicijuoja ir dalyvauja tarpinstituciniuose susitikimuose. 7. Vykdo smurto artimoje aplinkoje informacinę prevencinę veiklą bendruomenėje. 8. Dalyvauja smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisijos veikloje.

Specializuotos kompleksinės pagalbos centras (SKPC)	1. Gauna informaciją iš policijos apie galimai patirtą smurtą artimoje aplinkoje arba tiesioginį kreipimąsi iš nukentėjusio asmens. 2. Nukentėjusiam asmeniui sutikus, teikia pagalbą (informuoja, teikia konsultanto, psichologo, teisininko konsultacijas, siekia įgalinti spręsti problemą, nukreipia į kitas įstaigas dėl paslaugų). Kitu atveju - pakartotinai kontaktuoja ir aiškinasi pagalbos poreikį. 3. Paaiškėjus, kad nukentėjo pilnametis asmuo su negalia, su asmens sutikimu, informuoja AV. 4. Keičiasi informacija su kitomis institucijomis ir dalyvauja tarpinstituciniuose susitikimuose atstovaudami suaugusio nukentėjusio asmens interesus. 5. Perduoda informaciją policijai, VVTAIT ir AV apie galimai smurtą artimoje aplinkoje patiriančio asmens negalią ir individualius pagalbos poreikius. 6. Vykdo smurto artimoje aplinkoj prevenciją bendruomenėje. 7. Dalyvauja smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisijos veikloje.
Įstaiga, atliekanti atvejo vadybos f-ją (AV)	1. Gauna informaciją iš VVTAIT apie galimai patirtą smurtą artimoje aplinkoje arba tiesioginį kreipimąsi iš nukentėjusio asmens. 2. Vertina situaciją, šeimos poreikius ir rengia kompleksinį paslaugų planą. 3. Koordinuoja kompleksinių paslaugų teikimą ir atlieka paslaugų plano įgyvendinimo stebėseną. 4. Keičiasi informacija su kitomis institucijomis, inicijuoja atvejo vadybos pasitarimus, dalyvauja kituose tarpinstituciniuose pasitarimuose. 5. Vykdo smurto artimoje aplinkoj prevenciją bendruomenėje. 6. Dalyvauja smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisijos veikloje.
Sveikatos priežiūros įstaigos	1. Suteikia būtinąją medicininę pagalbą smurtą patyrusiam asmeniui. 2. Fiksuoja sveikatos sutrikdymus ir sužalojimus, galimai kilusius dėl smurto artimoje aplinkoje, įskaitant ir smurtą patyrusio asmens įvardintą psichologinį smurtą. 3. Informuoja policiją apie galimą smurto artimoje aplinkoje atvejį. 4. Informuoja VVTAIT apie vaiko artimoje aplinkoje galimai vykstantį smurtą. 5. Teikia informaciją policijai atliekant ikiteisminį tyrimą ir VVTAIT atliekant vaiko padėties įvertinimą. 6. Informuoja / konsultuoja SKPC ir AV apie nuo smurto nukentėjusio asmens sveikatos būklę, gaunamą pagalbą ir papildomas pagalbos galimybes. 7. Galimai smurtą patiriantį asmenį nukreipia į SKPC. 8. Perduoda SKPC būtinąją kontaktinę nuo smurto nukentėjusio asmens informaciją. 9. Esant poreikiui dalyvauja smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisijos veikloje.

Kiti Algoritmo dalyviai ir jų funkcijos	
Savivaldybės administracija	1. Sistemina informaciją apie savivaldybėje teikiamas paslaugas smurtą patyrusiems asmenims, smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantiems asmenims ir pateikia ją visuomenei. 2. Rengia smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisijos posėdžius. 3. Organizuoja trūkstamas paslaugas. 4. Rengia teisės aktus.

Švietimo įstaigos	1. Informuoja VVTAIT apie vaiko artimoje aplinkoje galimai vykstantį smurtą. 2. Keičiasi informacija su kitomis institucijomis, esant poreikiui dalyvauja tarpinstituciniuose pasitarimuose. 3. Vykdo smurto artimoje aplinkoje prevenciją savo įstaigos bendruomenėje.
Socialinės paslaugas teikiančios įstaigos, visuomenės sveikatos biuras, kitos įstaigos	1. Informuoja policiją apie galimai vykstantį smurtą artimoje aplinkoje. 2. Informuoja VVTAIT apie vaiko artimoje aplinkoje galimai vykstantį smurtą. 3. Nukreipia asmenį, galimai patiriantį ar patyrusį smurtą artimoje aplinkoje, į SKPC. 4. Teikia pagalbą smurtą patyrusiems asmenims. 5. Esant poreikiui dalyvauja tarpinstituciniuose pasitarimuose. 6. Dalyvauja smurto artimoje aplinkoje prevencijos veiklose. 7. Esant poreikiui dalyvauja smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisijos veikloje.
Probacijos tarnyba	1. Vykdo aprobuotas smurtinio elgesio keitimo programas. 2. Dalyvauja smurto artimoje aplinkoje prevencijos veiklose. 3. Dalyvauja smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisijos veikloje.

GAIRĖS IR KONTROLINIAI KLAUSIMAI SMURTO TIKIMYBĖS ĮVERTINIMUI

I. GAIRĖS

1. **Išklausykite.** Paprastas klausymasis be vertinimo gali paskatinti asmenį kreiptis pagalbos.
2. **Parodykite, kad tikite pasakojimu.** Neabejokite asmens žodžiais, išreikšite supratimą. „Atrodo, situacija pavojinga“, „Jums turbūt labai baisu“.
3. **Paskatinkite atsivėrimą.** Parodykite, kad suprantate, kaip sunku kalbėti apie tokią patirtį, tačiau kalbėti vis tiek verta, tai svarbu.
4. **Pabrėžkite smurto nepriimtinumą.** Aiškiai pasakykite, kad smurtinis elgesys yra nepriimtinas, jo nepateisina jokios aplinkybės, tai yra nusikaltimas.
5. **Jokiu būdu nekaltinkite.** Paaiškinkite, kad asmuo negali kontroliuoti smurto keisdama savo elgesį. Pabrėžkite, kad daugybė puikių žmonių atsiduria tokioje situacijoje. Niekada neklauskite: „Kodėl neišeini?“ ar „Ką galėtum padaryti, kad išvengtum šios situacijos“.

II. KONTROLINIAI KLAUSIMAI

1. Kokia padėtis namuose?
 2. Kiek saugi jaučiatės?
 3. Ar partneris, partnerė, šeimos narys, besirūpinantis asmuo kontroliuoja, ką darote, su kuo bendraujate?
 4. Ar patiriate žeminimą, nepelnytą kritika? Ar jaučiate nerimą/baimę neįtikti?
 5. Ar partneris, partnerė, šeimos narys, besirūpinantis asmuo yra fiziškai žalojęs (sudavęs, spyręs ar kitaip sukėlęs skausmą)?
 6. Ar partneris, partnerė, šeimos narys, besirūpinantis asmuo yra vertęs atlikti nepageidautinus seksualinio pobūdžio veiksmus?
 7. Ar partneris, partnerė, šeimos narys, besirūpinantis asmuo yra trukdęs naudotis pagalbos priemonėmis (pavyzdžiui, vežimėliu, lazdele, telefonu)?
 8. Ar partneris, partnerė, šeimos narys, besirūpinantis asmuo yra atsisakęs padėti pasirūpinti jūsų poreikiais (pavyzdžiui, atsikelti iš lovos, išsimaudyti, apsirengti, pavalgyti ar atsigerti, vartoti vaistus)?
 9. Ar partneris, partnerė, šeimos narys, besirūpinantis asmuo yra ribojęs ar kitaip kontroliavęs jūsų finansus be jūsų sutikimo (pavyzdžiui, neleidžia naudotis banko kortelėmis, sąskaitomis, reikalauja detalių ataskaitų apie jūsų išlaidas, draudžia dirbti, mokytis ar studijuoti)?
-

KONTROLINĖ SMURTINIŲ VEIKSMŲ ATPAŽINIMO LENTELĖ

Smurto/prievartinės kontrolės apraiškos		
	Bendros	Būdingos negalios atveju*
Fizinio smurto	Veiksmai, kuriais siekiama sukelti skausmą ir (arba) sužaloti (daiktų mėtymas, tampymas už plaukų, kandžiojimas, stumdymas, mušimas ir spardymas, žalojimas deginimu, užrakinimas patalpose).	Manipuliavimas vaistais (apgaulės būdu duoda netinkamą vaistų dozę arba kitus nei paskirti vaistai; paslepia vaistus; verčia vartoti vaistus ar vaistais slopina). Priverstinė sterilizacija, priverstinis invazinis gydymas, prievartinis nėštumo nutraukimas.
Psichologinio smurto	Izoliavimas (kontroliuojama, su kuo asmuo susitinka, bendrauja, ką skaito, žiūri, ribojami socialiniai kontaktai, tokius veiksmus galima teisinant meile ir pavydu). Emocinis smukdymas (žeminama, pravardžiuojama, niekinama, verčia asmenį jaustis beverčiu, gėdina kitų žmonių akivaizdoje). Įvykdyto smurto menkinimas (smurtas pateikiamas kaip nereikšmingas įvykis, neigiama, kad tai smurtas, smurtinis elgesys teisinamas provokacija, atsakomybė perkeliama nukentėjusiam asmeniui). Naudojimasis vaikais (verčiama jausti kaltę dėl vaikų, per vaikus perduodamos žinutės, gąsdinama atimti vaikus, vaikų lankymas naudojamas tolimesniam persekiojimui). Bauginimas (žvilgsniu ar veiksniu, daužant daiktus, demonstruojant ginklus, skriaudžiant augintinius).	Grasinimai neprižiūrėti, nepadėti ir (arba) atiduoti į socialinės globos instituciją. Savarankiškumo ribojimas neleidžiant pasinaudoti mobilumą padidinančiomis ar kitomis techninės pagalbos priemonėmis (pavyzdžiui, patraukiant vežimėlį ten, kur jis nepasiekiamas, atimant telefoną ir t.t.). Pageidavimų nepaisymas teikiant pagalbą, kai asmens savarankiškumas yra apribotas. Nuvertinimas dėl negalios. Draudimas naudotis asmeniniu asistentu, gauti kitas socialines paslaugas. Perdėtas globėjiškumas, prievartinės kontrolės maskavimas tariama priežiūra. Sprendimų priėmimas už asmenį.

	Grasinimas (sužaloti, palikti, nusižudyti, apskūsti tarnyboms, vertimas atsiimti kaltinimus).	
Seksualinio smurto	Be asmens sutikimo atliekamas lytinis aktas, kiti seksualiniai veiksmai. Lytinio akto metu verčiama daryti tai, kas nepriimtina. Grasinama palikti, jei asmuo nesutiks lytiškai santykiauti. Melas apie apsaugos priemonių naudojimą. Vertimas stebėti pornografiją, ją atkartoti per prievartą ar pasitelkus spaudimą. Vertimas lytiškai santykiauti su kitu žmogumi.	Intymūs prisilietimai be sutikimo teikiant pagalbą (padedant nusiprausti, persirengti ir pan.).
Ekonominio smurto	Draudimas dirbti, trukdymas išsaugoti darbą, pinigų atėmimas, vertimas jų prašyti, informacijos apie šeimos pajamas slėpimas, nesilaikymas finansinių įsipareigojimų.	Manipuliavimas (išviliojimas, nusavinimas, atėmimas ir pan.) gaunama finansine pagalba dėl negalios (išmokos, kompensacijos ir pan.), vertimas elgetauti.
Nepriežiūros	—	Reikalingos pagalbos ar priežiūros nesuteikimas (nepasirūpinama maistu, higiena, švara, sveikatos poreikiais, nenuperkama reikalingų priemonių ar perkamos mažiau tinkamos, neatsižvelgiama į asmens poreikius ir pan.).

*Sistemiškai smurtauti prieš asmenis su negalia gali intymūs partneriai, šeimos nariai ar kiti besirūpinantys asmenys, turintys reguliarių kontaktų. Dėl negalios ir lyties sankirtos nulemtų priežasčių moterų su negalia rizika patirti smurtą stipriai padidėja.

ĮSTAIGŲ KEITIMASIS KONFIDENCIALIA INFORMACIJA

	Policija	VVTAIT	AV	SKPC
Policija	-	Policija informuoja VVTAIT apie smurtą artimoje aplinkoje, jei nukentėjo vaikai ir teikia kitą informaciją (pvz.: apie paskirtas kardomąsias priemones, ikiteisminio tyrimo metu priimtus sprendimus); dalyvauja VVTAIT organizuojamuose pasitarimuose; renka iš VVTAIT informaciją ikiteisminio tyrimo tikslais. Perduoda informaciją apie negalią ir pastebėtus individualios pagalbos poreikius.	Policija renka informaciją iš AV ikiteisminio tyrimo tikslais; policijos pareigūnas dalyvauja atvejo vadybos posėdžiuose.	Policija informuoja SKPC apie smurto artimoje aplinkoje atvejį; esant poreikiui ir nukentėjusio asmens sutikimui, policija iš SKPC renka informaciją apie nukentėjusio asmens padėtį. Perduoda informaciją apie negalią ir pastebėtus individualios pagalbos poreikius.
VVTAIT	VVTAIT informuoja policiją apie galimai padarytą nusikalstamą veiką prieš vaiką (-us); teikia informaciją policijai ir kviečia į pasitarimus.	-	VVTAIT informuoja AV apie poreikį pradėti atvejo vadybos procesą; teikia informaciją; kviečia į pasitarimus; dalyvauja atvejo vadybos posėdžiuose.	VVTAIT kviečia SKPC į pasitarimus nagrinėjant atvejus, kai nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjo ir suaugęs asmuo, ir vaikas (-ai); esant poreikiui, iš SKPC renka informaciją apie nukentėjusio vaiko padėtį.
Įstaiga, atliekanti atvejo vadybos funkciją (AV)	AV teikia informaciją policijai; į atvejo vadybos posėdžius kviečia policijos pareigūnus.	AV teikia informaciją VVTAIT; kviečia į atvejo vadybos posėdžius; dalyvauja VVTAIT organizuojamuose pasitarimuose.	-	AV kviečia SKPC į atvejo vadybos posėdžius, nagrinėjant atvejus, kai nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjo ir suaugęs asmuo, ir vaikas (-ai).

SKPC	SKPC , su suaugusio nukentėjusio asmens sutikimu, apie smurto atvejį informuoja policiją, jei policija nebuvo informuota; esant poreikiui ir nukentėjusio asmens sutikimui, teikia informaciją policijai. Perduoda informaciją apie negalią ir pastebėtus individualios pagalbos poreikius.	SKPC informuoja VVTAIT, jei nukentėjo vaikai ir VVTAIT nebuvo informuotas; dalyvauja VVTAIT organizuojamuose pasitarimuose. Perduoda informaciją apie negalią ir pastebėtus individualios pagalbos poreikius.	SKPC dalyvauja atvejo vadybos posėdžiuose, kai nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjo ir suaugęs asmuo, ir vaikas (-ai). Paaiškęjęs, kad nukentėjo pilnametis asmuo su negalia, su asmens sutikimu, informuoja AV. Perduoda informaciją apie negalią ir pastebėtus individualios pagalbos poreikius.	-
Švietimo įstaigos (ŠĮ)	ŠĮ informuoja policiją įtarus smurtą artimoje aplinkoje atvejus.	ŠĮ informuoja VVTAIT įtarus smurtą artimoje aplinkoje atvejus.	ŠĮ teikia informaciją AV; pagal poreikį dalyvauja atvejo vadybos posėdžiuose; AV informuoja ŠĮ apie vaikui teikiamą pagalbą nukentėjus nuo smurto artimoje aplinkoje.	ŠĮ nukentėjusį suaugusį asmenį informuoja apie galimybę kreiptis į SKPC.
Sveikatos priežiūros įstaigos (SPI)	SPI teikia informaciją policijai atliekant ikiteisminį tyrimą; SPI informuoja policiją įtarus, kad smurtą artimoje aplinkoje patyrė vaikas; SPI, esant smurtą patyrusio suaugusio asmens sutikimui, apie smurto atvejį informuoja policiją, jei policija nebuvo informuota.	SPI teikia informaciją VVTAIT atliekant vaiko situacijos įvertinimą; SPI informuoja VVTAIT įtarus, kad smurtą artimoje aplinkoje patyrė vaikas.	SPI , pagal AV išreikštą poreikį, teikia informaciją atvejo vadybos procese; SPI dalyvauja atvejo vadybos posėdžiuose.	SPI nukentėjusį suaugusį asmenį informuoja apie galimybę kreiptis į SKPC.